

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 15 december 2014 inzake bibliotheekvoorziening leesgehandicapten (Kamerstuk 33 846, nr. 47).

De voorzitter van de commissie
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie
Arends

I.	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	1. Algemeen	2
	2. Inleiding	2
	3. Aandachtspunten voor beleid	3
	4. Toegankelijkheid en bereik	3
	5. Omzetting in braille en gesproken vorm	5
	6. Afstemming met leesgehandicaptenvoorziening voor Studie en Vak	5
	7. VN-verdrag gehandicapten	6
	8. Tot besluit	6
II.	Reactie van de Minister	6

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de brief over de bibliotheekvoorziening voor mensen met een leeshandicap. Juist de invoering van de bibliotheekwet en de overgang van de verantwoordelijkheid voor deze bibliotheekvoorziening naar de Koninklijke Bibliotheek is een goed moment dat gezamenlijk gewerkt kan worden aan verdere verbetering. Deze leden zien dat Nederland al een goede positie heeft als het gaat om voorzieningen voor mensen met een leeshandicap, die met behulp van nieuwe technologieën verder verbeterd kan worden.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van voorliggende brief. Zij hebben hierover nog enige vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister over de bibliotheekvoorziening van leesgehandicapten. Deze leden zijn tevreden dat de borging van een landelijke voorziening nogmaals duidelijk wordt bevestigd. Deze leden hebben nog wel enkele vragen bij de brief.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de motie van het lid Dik-Faber¹. Deze leden willen de Minister graag bedanken voor de uitgebreide uiteenzetting over de toegankelijkheid van informatie voor blinden en slechtzienden. Deze leden hebben echter nog wel enkele vragen die zij graag aan de Minister willen voorleggen.

De leden van de ChristenUnie-fractie willen de Minister bedanken voor de uitwerking van de uitvoering van de motie van het lid Dik-Faber. De brief is uitvoerig. Wel hebben deze leden nog enkele vragen over de brief.

2. Inleiding

De leden van de PvdA-fractie begrijpen dat er historisch twee organisaties zijn ontstaan die de inhoud en expertise leveren voor de voorziening voor leesgehandicapten. Dit zijn Dedicon en de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en slechtzienden (CBB). Deze leden begrijpen dat deze organisaties historisch zo gegroeid zijn, maar zij vragen welke meerwaarde het heeft dat er nog steeds twee verschillende organisaties zijn die inhoud leveren voor leesgehandicapten. Daarnaast vragen zij of de taakverdeling tussen beide instituten duidelijk is om overlap in werkzaamheden te

¹ Kamerstuk 33 846, nr. 39

voorkomen. Ook vragen deze leden wat de verhouding is in bekostiging tussen Dedicon en CBB en hoe er wordt gewerkt aan voldoende materiaal voor andere religies dan de protestants-christelijke die door de CBB wordt bediend.

3. Aandachtspunten voor beleid

De leden van de CDA-fractie lezen dat de zorg leeft dat het budget voor de omzetting van tekst in braille wordt bedreigd omdat het een kleine groep van gebruikers betreft. Deze leden vinden deze zorg begrijpelijk, en vinden de gedachte om uitgevers hun bronbestanden direct ter beschikking te laten stellen, zinvol. Deze leden vragen wat hier concreet aan gedaan wordt. Tevens vragen zij op welke wijze er druk wordt gelegd op de uitgevers.

De voornoemde leden lezen dat studie- en vakliteratuur en overige lectuur op verschillende manieren bekostigd worden. De leden van deze fractie missen een aanpak om studie- en vakliteratuur en de overige lectuur bij elkaar te brengen en vragen of de Minister hier nader op kan ingaan.

4. Toegankelijkheid en bereik

De leden van de PvdA-fractie constateren met genoegen dat technologische ontwikkelingen steeds meer mogelijkheden bieden voor mensen met een leeshandicap en dat Nederland voorop loopt in de ontwikkeling van nieuwe technieken. Deze leden vragen of er voor de innovatie ook samenwerking met andere landen en het bedrijfsleven wordt gezocht en hoe dat gebeurt. Verder lezen deze leden dat de reguliere en de aangepaste bibliotheekvoorziening elkaar steeds meer raken en elkaar versterken. In dat kader vragen deze leden in hoeverre commerciële luisterboeken en de gesproken boeken van aangepast lezen elkaar aanvullen of overlappen. Voorts vragen deze leden of de auteursrechtelijke beperkingen voor de voorzieningen voor leesgehandicapten een optimaal gebruik van deze collectie in de weg staan.

De voornoemde leden begrijpen dat het vergroten van de bekendheid voor mensen met een leeshandicap belangrijk is omdat nog niet alle potentiële gebruikers de weg naar deze voorzieningen gevonden hebben. Deze leden kunnen zich voorstellen dat het vergroten van de kennis bij hulp- en zorgverleners de bekendheid bij de doelgroep kan vergroten. Ze vragen welke concrete acties daarvoor ondernomen worden.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister hoeveel leesgehandicapten gebruik maken van de bestaande voorzieningen. Welk percentage van het aantal leesgehandicapten is dat? Ook vragen zij welke concrete afspraken zijn gemaakt om de bekendheid van de voorzieningen en het bereik onder potentiële gebruikers te vergroten. Zij zien op deze punten graag een verdere toelichting. Kan de Minister toelichten welke voordelen zij verwacht bij een verschuiving van een aanbod-gestuurde collectie naar een vraag-gestuurde collectie, vragen de voornoemde leden. Hoe groot acht de Minister het risico dat met deze verschuiving het bereik juist zal afnemen (bij minder vraag naar bepaalde titels, zijn deze titels op termijn dan vrijwel niet meer te verkrijgen, bijvoorbeeld), zo vragen de leden van deze fractie.

Wat wordt er, buiten de nationale digitale bibliotheek met landelijke dekking, gedaan aan het vergroten van de fysieke collectie voor leesgehandicapten in lokale vestigingen? Kan de Minister aangeven hoe het is gesteld met de lokale toegankelijkheid en het bereik gesteld? Zij vragen of de Minister de mening deelt dat iedere fysieke bibliotheek(organisatie) zou moeten beschikken over een goede voorziening voor leesgehandicapten.

De eerdergenoemde leden vragen op welke wijze de Kamer op de hoogte wordt gehouden over het streven het bereik onder leesgehandicapten te vergroten.

De leden van de CDA-fractie vragen wie de gesprekspartner is van de lezersraad. Is dit de Stichting Aangepast Lezen, SIOB² of de Koninklijke Bibliotheek (KB)? Met de inpassing in de KB dreigt de afstand met de beleidsmakers namelijk alleen maar groter te worden. De voornoemde leden lezen op verschillende momenten in de brief dat wordt verwezen naar pilots en naar onderzoeksrapporten van SIOB. De leden van deze fractie vragen op welke wijze belangenorganisaties en de lezersraad hierbij zijn betrokken.

Ook lezen zij dat het streven is om de bekendheid van voorzieningen te verbeteren. Deze leden vragen op welke wijze hierin met belangenorganisaties en lezersraad wordt samengewerkt.

De genoemde leden ontvangen signalen dat de website van Stichting Aangepast Lezen nog steeds onvoldoende is. Zij vragen of de Minister concrete stappen kan noemen om hier verbetering in aan te brengen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het feit dat de kennis omtrent aangepast lezen en de bestaande voorzieningen om aangepast lezen mogelijk te maken bij opticiens en zorgverzekeraars nog niet groot genoeg is. Deze leden menen dat dit erg jammer is aangezien de voorzieningen goed blijken te functioneren en opticiens en zorgverzekeraars de klanten hier eenvoudig op kunnen wijzen. Zij vragen of de Minister kan toelichten welke mogelijkheden zij ziet om de kennis over aangepast lezen en haar voorzieningen bij opticiens en verzekeraars te vergroten? Zo ja, hoe zal dat plan er uitzien? Zo nee, wanneer denkt zij dat plan wel te hebben? Tevens vragen zij hoe de Minister de rol van de gemeenten in deze kwestie ziet.

De leden van deze fractie constateren dat er in de brief van de Minister de suggestie wordt gewekt dat bij het certificeren van openbare bibliotheken wordt meegenomen dat de bibliotheken ook toegankelijk, bruikbaar en bereikbaar zijn voor mensen met een leesbeperking. Zij vragen of de Minister de Kamer kan informeren of dit inderdaad wordt meegenomen. Zo ja, kan de Minister inzichtelijk maken aan wat voor eisen de bibliotheken op dat gebied moeten voldoen? De voornoemde leden vragen of mensen met een leesbeperking zijn benaderd om te helpen met het opstellen van deze eisen.

De leden van deze fractie hebben ook kennisgenomen van het feit dat op de lange termijn de toenemende beeldcultuur een aandachtspunt is, omdat dit extra drempels kan opwerpen voor visueel gehandicapten. Kan de Minister toelichten of er al gewerkt wordt aan een oplossing voor dit punt? Zij vragen of de Minister contact heeft gehad met de oogvereniging over deze kwestie.

De aan het woord zijnde leden constateren dat er maatregelen zijn genomen om het gebruik van bestaande diensten en voorzieningen te stimuleren in de vorm van «pilotprojecten» en «publicitaire acties». Zij vragen of de Minister kan vertellen wat deze inhouden. Zijn de belangenorganisaties betrokken bij het opzetten van deze acties? Zij vragen hoe de Minister de rol van de gemeenten in deze kwestie ziet.

De leden van deze fractie hebben daarnaast kennisgenomen van de toezegging van de Minister dat zij een verschuiving van een aanbod- naar een vraag gestuurd beleid zal faciliteren en dat zij de Koninklijke Bibliotheek (KB) zal vragen om een meerjarig actieplan op te stellen. Kan de Minister toelichten of zij dit inmiddels al heeft doorgevoerd? Zij vragen of de Minister de Kamer kan informeren wanneer de Minister wil dat dit plan er ligt.

² SIOB: Sectorinstituut Openbare Bibliotheken

Deze leden lezen de toezegging dat er op korte termijn overleg met de belangenorganisaties over het onderscheid tussen dienstverlening in algemene- en studielectuur zal plaatsvinden. Zij vragen of de Minister al kan vertellen wanneer dit overleg plaats zal vinden.

Zij maken uit de brief van de Minister nog niet op welke concrete stappen voor het verbeteren van de toegankelijkheid van de website van Stichting Aangepast Lezen (SAL) en de KB genomen zullen worden. Kan de Minister vertellen hoe zij van plan is deze toegankelijkheid te verbeteren? Zij vragen tenslotte wanneer deze verbeteringen zullen zijn doorgevoerd?

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat mensen met een beperking de websites van SAL en de KB onvoldoende bereikbaar achten. Dit geldt ook voor het centrale punt van de digitale en fysieke bibliotheek. Zij vragen op welke wijze hier op korte termijn verbetering in wordt bewerkstelligd.

5. Omzetting in braille en gesproken vorm

De leden van de PvdA-fractie lezen dat een betere beschikbaarheid van bronbestanden van uitgevers de kosten van omzetten zou drukken en de kwaliteit verhogen, maar dat nog maar weinig uitgevers hieraan meewerken. Daarom willen deze leden graag horen of de Minister zicht heeft op de knelpunten. Zij vragen waarom deze uitgevers het advies van hun brancheorganisatie niet volgen. Welke stappen worden genomen om deze houding van uitgevers te veranderen, zo vragen de leden van deze fractie.

De leden van de SP-fractie vragen welk budget beschikbaar is voor de omzetting in braille en gesproken vorm. Is dit budget geormerkt bij SIOB of OCW? Ook vragen deze leden wat het aandeel braille en gesproken titels is.

Verder vragen zij op welke wijze het Nederlands Uitgeversverbond (NUV) gaat zorgen voor een snelle beschikbaarheid van bronbestanden door uitgevers. Welke mogelijkheden hebben zij meer tot hun beschikking dan bij hun leden «aandringen op snelle beschikbaarheid»?

Hoe kunnen belemmeringen ten aanzien van internationale initiatieven weggenomen worden? Deze leden vragen de Minister of zij dit verder kan toelichten.

De leden van de CDA-fractie lezen dat gesproken lectuur met de synthetische stem van steeds grotere betekenis wordt. Deze leden vragen of daarmee de menselijke stem verdrongen dreigt te gaan, zeker voor langer lopende teksten en ontspanningslectuur. Deze leden vragen daarnaast of dit wenselijk is en hoe de gebruikers hierover oordelen.

6. Afstemming met leesgehandicaptenvoorziening voor Studie en Vak

De leden van de PvdA-fractie begrijpen dat er een aparte geldstroom is voor de algemene bibliotheekvoorziening en voor vak- en studieliteratuur, waarbij de laatste gefinancierd wordt uit de onderwijsbegroting. Deze leden begrijpen dat er regelmatig onduidelijkheid is voor gebruikers of ze terecht moeten bij de algemene bibliotheekvoorziening of bij Studie en Vak. Hoewel deze leden er begrip voor hebben dat er twee financieringsstromen zijn, zien ze niet direct de noodzaak van twee gescheiden loketten voor de gebruiker. Daarom vragen deze leden naar de mogelijkheid om deze twee loketten te combineren en daarachter te bepalen uit welke geldstroom de gevraagde dienstverlening betaald moet worden.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de Minister zich zal inzetten om op korte termijn tot een verdere afstemming te komen tussen de bibliotheekvoorziening en de voorziening voor Studie en Vak. Deze leden vragen op welke wijze de Minister deze inzet vormgeeft en op welke termijn zij hier resultaat van verwacht.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat zij vanuit belangenorganisaties het signaal hebben gekregen dat het gebrek aan beschikbaarheid van complex materiaal, in aangepaste vorm, voor bijvoorbeeld bèta-vakken en muzieknotatie als een probleem wordt ervaren. Blinden en slechtzienden die als liefhebberij muziek beoefenen en daarvoor bladmuziek in aangepaste leesvorm nodig hebben, kunnen vrijwel nergens terecht. Heeft de Minister dit signaal ook gekregen? De voornoemde leden vragen op welke wijze zij hier wat aan wil doen.

7. VN-verdrag gehandicapten

De leden van de CDA-fractie lezen in bijlage 3 over het VN-gehandicaptenverdrag dat de suggestie wordt gewekt dat met de certificering van openbare bibliotheken (de fysieke bibliotheken) ook voorzien is in de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid, terwijl uit de nota naar aanleiding van verslag bij de uitvoeringswet van het VN-verdrag blijkt dat het gaat om concrete aanpassingen in een specifieke geval. De leden van deze fractie vragen of mensen met een leesbeperking een rol spelen in de certificering en of zij een rol spelen in het vaststellen van de criteria of de toetsing.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat in de brief de suggestie wordt gewekt dat met de certificering van openbare bibliotheken (de fysieke bibliotheken) ook voorzien is in de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid. Deze leden vragen of dit in de praktijk ook het geval is. Juist gelet op de ratificering van het VN-verdrag voor mensen met een beperking is dit van belang. Zij vragen of de Minister dit erkent.

De voornoemde leden vragen of mensen met een leesbeperking betrokken worden bij de certificering of het vaststellen van de criteria in de toelating. Zo nee, is de Minister voornemens om hen hierbij te betrekken? Deze leden vragen ook of er gestructureerd overleg plaatsvindt met de belangenorganisaties en of deze worden betrokken bij het voeren en evalueren van beleid.

8. Tot besluit

De leden van de PvdA-fractie zien de beantwoording met belangstelling tegemoet.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de stelseltaken van het SIOB met ingang van 2015 bij de Koninklijke Bibliotheek worden belegd. Zij vragen hoe de Koninklijke Bibliotheek dit vorm gaat geven. Tenslotte vragen zij of de Koninklijke Bibliotheek hier dezelfde middelen voor krijgt.

De leden van de D66-fractie zijn verder nog geïnteresseerd in hoe de Minister de Kamer gaat informeren over de voortgang van deze kwestie. Zij vragen op welke wijze de Minister de Kamer zal informeren en wanneer dit zal gebeuren.

II. Reactie van de Minister